

*2910 • 08-37-40-200

בס"ד, בית מדרש המאי"ר לארץ | גליון 314

לך לך | חסד למען חסד ומעלת הצדקה

מסי לרות ארץ הנפש

שביבי אור מתורתנו האדירה והנדירה
של הצדיק רבינו יורם מיכאל אברג'ל זיע"א
ערוך על פי שיעוריו של בנו ממושיך דרכו ואורו
הרה"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

מסילות אל הנפש

תוכן העניינים

- 1 מעשה שכזה
- 2 נסיון עם מסר
- 4 בן המלך הראשון
- 6 דורות שונים ומשונים
- 11 כנגד כל העולם
- 17 אחד היה אברהם!
- 20 אדם? או פרא אדם?
- 21 מהי ידיעת הבורא
- 23 אמיתיות מדת החסד
- 24 האשם בכל - הכסף!
- 25 ויתן לו מעשר מכל
- 27 העולה מן האמור להלכה ולמעשה

הזמינו לבית או לעסק
קופת צדקה מהודרת

הצטרפו לשיעור היומי
עם משלוח עד הבית!

בית המדרש המאי"ר לארץ

היסטת והפנית ספר מודיש ורבינו דרב יודם נייסאל אברג'ל זיע"א

8771301 345 נתיבות ת.ד 666 הקציר 08-37-40-200/*2910

office@h-l.org.il 077-223-1130

www.hameir-laarets.org.il המאיר לארץ

08-649-9859 לקבלת דגש של אור
קו 'המאיר לארץ'

ע"ר 580654762 | למוסד אישור מס הכנסה לעניין תרומות לפי סעיף 46 לפקודה

- כל הזכויות שמורות -

פרשת לך לך

מעשה שכזה

הנוף של העולם באותה עת היה נוף שונה לגמרי ממה שאתם מכירים. הבתים היו ברובם בתים חד קומתיים המוקפים בשטחי מרעה ושדות אין סופיים, וקרני השמש העליזות שהיכו בשלוה ובנחת על משטח האדמה המכוסה בצמחיה משובבת עין - חדרו מבעד לחלונות הבתים והשרו שלוה ונחת בלבות בני האדם.

בראש אחת הממלכות הגדולות שהיו באותה תקופה עמד מלך מיוחד, מלך בעל לב אוהב ואוזן שומעת שהצליח לשאת על מוחו ולבו את כל אנשי הממלכה.

המלך ואשתו חיו כמובן בארמון מלכים, ומשרתת אחת שירתה את המלכה בכל כחה.

ועתה - המשיך האב ואמר לילדיו - נקרא מהספר סיפורי מעשיות¹ (מעשה יא) מה קרה באותה ממלכה:

ילדי משפחת כהן סיימו לקרוא קריאת שמע ונכנסו למיטות. משה, אב המשפחה, גרר כסא לאמצע החדר והחל בסיפורו הקבוע שלפני השינה.

למרות שמשה הקפיד שילדיו יקראו קריאת שמע לפני הסיפור מחשש שמא ירדמו תוך כדי הסיפור (וממילא יפסידו קריאת שמע), מעולם לא קרה שאחד מהילדים נרדם.

סיפוריו של משה היו מרתקים ויפים, וארוכים. ולכן הרבה פעמים הסיפור נעצר באמצע המתח, ונמשך למחרת.

והילדים התרגלו לכך...

ומשה, אב המשפחה, פתח וסיפר:

הסיפור שלנו קרה לפני שנים רבות מאוד, עוד טרם גילו את החשמל ואת כח המשיכה. בתקופה בה היו האנשים פשוטים, תמימים ועמלי כפיים.

מעין החכמה

1. **לגאון** הקדוש רבי נחמן מברסלב זיע"א.

2 מסילות אל הנפש

פרשת לך לך - נסיון עם מסר

והנה בוודאי כל אחד נמשך לשרשו,² בן המלך האמיתי התנהג באצילות ובזוך, ובדרך ארץ מופלאה. אך האוירה סביבו היתה אוירה מזולזלת, מלאה בשקר ובחנופה.

ואילו בן השפחה האמיתי נמשך מטבעו להיות פרא אדם, אך האוירה בארמון חייבה אותו לנסות להתנהג בדרך ארץ...

האב הביט בשעון ואמר: אוי כבר מאוחר, מחר בעזרת ה' נמשיך בסיפור.

והילדים? היו כבר רגילים להשאר במתח, ולכן עצמו עיניהם ונרדמו...

'מעשה' במלך אחד, שהיתה שפחה אחת בביתו, שהיתה משמשת את המלכה. והגיע זמן לידתה של המלכה, וגם השפחה הנ"ל הגיע זמן לידתה באותו העת.

והלכה המיילדת והחליפה הוולדות למען תראה מה יצמח מזה ואיך יפול דבר. והחליפה הוולדות, והניחה בן המלך אצל השפחה, ובן השפחה אצל המלכה.

ומהחילוף הזה נגרם שבן המלך האמיתי גדל בביתה של השפחה, ואילו בן השפחה האמיתי גדל בארמון המלוכה.

נסיון עם מסר

האם בן המלך יוכל אי פעם להחליץ ממקום שכזה?

ומחשבותיו המשיכו להמות, ומשום מקום צץ לו לפתע סיפור שהוא קרא פעם, והוא עצם עיניו ונזכר בו שוב. וזה הסיפור:³

לפני שנים, נערך באנגליה מחקר מעניין. במסגרת המחקר, בו השתתפו כמה עשרות אנשים, קיבל

הם נרדמו, אך האב כלל לא, והוא הפליג על כנפי מחשבותיו.

'איזה' סיפור! בן המלך האמיתי שקיבל מאביו כחות עצומים ומדות מזוככות, שבוי בידי משפחה של עבדים.

משפחה שכל האוירה השוררת בתוכה היא אוירה של קטנות המוחין, ביזוי עצמי, והשלמה עם המעמד השפל שבו הם נמצאים.

מעין החכמה

2. **וכמו** שכתב רש"י (בראשית כא, כא), וז"ל: 'היינו דאמרי אינשי: זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי' (פירוש: כשזורקים מקל לאויר תמיד הוא נופל על השורש).

3. **מובא** בספר 'שאיפות' (עמוד קפד) לגאון הרב יצחק הרשקוביץ שליט"א.

מסילות אל הנפש

פרשת לך לך - נסיון עם מסר

בכלא. הם חוו התמוטטות נפשית ברמה מסויימת, ונעשו כנועים, צייתנים, מדוכאים וחסרי מוטיבציה ויוזמה.

הסוהרים המדומים לעומתם, על אף שידעו שתפקידם אינו אלא הצגה, הפכו לאלימים ותוקפניים ואימצו את הדמות שגילמו, כפי שהיא נתפסת בעיני האדם המצוי.

לאור ההתפתחויות, סברו החוקרים כי הניסוי אכזרי מדאי. הם הקימו ועדה, אליה הוזמנו בזה אחר זה כל משתתפי הניסוי. כל אחד מהם בתורו נשאל, האם היה מעוניין לוותר על מלוא הסכום שעליו לקבל בתמורה להשתתפותו בניסוי, ולהפסיק לגלם את תפקידו תיכף ומיד.

התשובות, היו מדהימות: בעוד כל הסוהרים דחו את ההצעה, הרי שרוב רובם של האסירים המדומים קיבלו אותה בזרועות פתוחות!

יחד עם זאת, לאחר שהסתיים הדיון חזרו האסירים הללו בשקט ובהכנעה לתאיהם, למרות שאיש לא יכול היה לכפות או להכריח אותם לעשות זאת!

החוקרים היו המומים, וכך הם הסיקו: **למרות** שבית הסוהר לא היה אמיתי, וה'אסירים' המדומים היו בני חורין לחלוטין הם נכנסו במחשבתם

כל אחד מהמשתתפים משכורת יומית מכובדת, ובתמורה היה עליו לגלם אחד מהתפקידים: אסיר או סוהר.

הבחירה בין התפקידים, לא היתה בידם של המשתתפים. עם תחילת התוכנית חולקו המשתתפים באופן שרירותי ונטול קריטריונים, כך שמחציתם נבחרו להיות אסירים, ואילו בני המחצית השנייה נבחרו לשמש כסוהרים.

'הסוהרים', קיבלו מדים מגוהצים, נעלים מצוחצחות, אֵלֶה, והחשוב מכל: מפתחות לתאים בהם נכלאו ה'אסירים'.

ה'אסירים' לעומת זאת - הולבשו במדי שירות בתי הסוהר, והושמו בתאים שרוהטו בקפידה על פי המתכונת המקובלת בבתי הסוהר.

גם סדר יום מדוקדק ונוקשה נקבע, והסוהרים התבקשו להקפיד שהאסירים יצייתו לכללים.

הניסוי אמור היה להמשך שבועיים, אולם למעשה, הוא הופסק לאחר ששה ימים בלבד... הסיבה לכך היתה, משום שלתדהמת החוקרים, נעשו המשתתפים מעורבים מדאי בתפקידיהם:

האסירים המדומים פיתחו סמפטומים מקבילים לאלו שמפתחים אסירים אמיתיים לאחר תקופת מה

כזו או אחרת. האופן בו תופסים הם את אישיותם ויכולתם גורם להם להאמין כי הם מחוייבים למציאות חייהם הנוכחית, וכי אין ביכולתם לשנותה או להשפיע עליה. משכך הרי הם כבולים בכבלי המציאות שהם כבלו את עצמם אליה והרי הם אסירים לכל דבר!

החיים בבתי כלא מדומים אלו, גם אם אינם אהודים על האדם הכבול בהם נהנים מיתרון אחד, הם מוכרים, ידועים מראש, ומשכך הם לעיתים נוחים יותר...

ישנם רבים, למרבה הצער, שמעדיפים את הנוחות שבית הסוהר של החיים מספק להם, ומשום כך הם מוותרים בחוסר מודעות על האפשרות לפרוץ את חומותיו של הכלא האישי שלהם ולחולל מפנה של ממש בחייהם...

בן המלך הראשון

האם היתה מציאות כזאת שבן מלך גדל במחיצתם של אנשים שפלים ורדודים...

ומצאנו להגה"ק רבי נתן מברסלב זיע"א⁴ שגילה שהיתה מציאות כזאת, והיא מופיעה בתורה!

ובדמיונם אל נבכי תחושותיה של הדמות אותה גילמו, ומשכך, במו ידיהם, הם העניקו ממשות לכלאם...

למרות שהם רשאים היו לקום ולעזוב בכל רגע נתון, ואיש לא יכול היה למנוע מהם לעשות זאת, הם הפכו את הכבלים הדמיוניים שהושמו על ידיהם למציאות!

מאחר והם תפסו את עצמם כ'אסירים', והרגישו באמת כי הם מחוייבים לציית לכללים ולהוראות המקובלים בבית הסוהר המדומה הרי שהם נאלצו לפעול על פי הכללים שהם כפפו את עצמם אליהם, ובאותו הרגע הם נעשו לאסירים של ממש...

ולא רק הם...

רבים האנשים הנמצאים במשך כל חייהם בבתי כלא דומים במדה

מחשבותיו של אב המשפחה המשיכו לנבוע: 'הסיפור הזה מחזק את השאלה: האם בן המלך האמיתי הצליח בסופו של דבר להתגבר על הסביבה הגרועה שלו או לא?'

והנה כדי לברר את זה נצטרך לבדוק האם אנו מכירים מציאות כזאת,

מעין החכמה

4. ליקוטי הלכות (הלכות ברכות השחר, הלכה ג - אות ח).

מסילות אל הנפש

פרשת לך לך - בן המלך הראשון

להתגבר על הכל.⁵ מצחו של אב המשפחה נחרש קמטים: איך הוא הצליח להתגבר? ולפני שנשיב לתמיהתו, נקדים...

אברהם אבינו היה בן המלך האמיתי, ונמרוד היה בן השפחה. ובסופו של דבר אברהם אבינו הצליח

מעין החכמה

באותה העיר התגורר אדם בעל קנאה, שהקנאה אכלה אותו מבפנים, והוא לא הצליח להכיל את המציאות שלו יש תרנגול פלא, ולו - אין!

באחת הלילות הוא התגנב חרש לביתו של האיש הלז וגנב לו את התרנגול. אך מכיון שידע שהתרנגול הזה שר ומזמר, וכבר בזמר הראשון יגלו אותו, הלך וקרע לו את מתרי הקול!

הכניס את התרנגול לביתו, ונהנה לראות את נוצותיו המרהיבות והיפות.

חלפו שנתיים, והנה ביום בהיר אחד שמת התרנגול את כנפיו מטה... התבונן האיש בתרנגול והבין: הוא הזדקן ואין יותר בכחו לפרוס כנפיו למעלה.

'טוב' - חשב האיש - 'הגיע הזמן לשחוט אותו ולאכול אותו'.

'אך' איך אשחט? וכל מי שיראה אותו יבין שאני גנבתי?

טיכס האיש עצה והחליט למרוט לתרנגול את כל נוצותיו... וכך כשהוא אילם וערום הובל התרנגול לשחיטה.

וכמו בכל הסיפורים, גם כאן. בדרך הילוכו, פגש בעל התרנגול האמיתי בגנב, וכשראה את התרנגול החל לצרוח: גנב! זה התרנגול שלי!

'תרגע', תרגע' - אמר האיש - 'אתה לא רואה שהתרנגול הזה אילם וערום: זה לא התרנגול שלך!'

5. ולא רק להתגבר אלא לייסד עם חדש, עם הדבוק באלקיו בתכלית, ולכן הוא זכה בתואר: אברהם אבינו!

ובענין זה סיפר הגה"צ הרב ברוך רוזנבלום שליט"א (והובאו דבריו בספר דורש טוב, בראשית א - עמוד רה), וז"ל:

ביום הכיפורים בהפסקה הקצרה שבין תפילת מוסף לתפילת המנחה נכנסו לבית מדרשו של האדמו"ר מסלונים זיע"א, עשרה חיילים קנטוניסטים שנחטפו בילדותם בידי חיילי הצאר הרוסי ושרתו בצבא עשרים וחמש שנה.

הם נכנסו לבית המדרש, והגבאי הושיט להם טליתות ומחזורים, והם שכמעט מעולם לא החזיקו בידם סידור, לא ידעו כיצד להחזיק את הספרים הבלתי מוכרים.

ומכיון שכך הם עמדו בפאתי בית המדרש והקשיבו בדממה לתפילה.

לקראת תפילת הנעילה עלה האדמו"ר על בימת בית המדרש, ופתח בסיפור הבא:

בעיר אחת התגורר אדם בר מזל שהיה לו תרנגול ענק ויפה, שידע לזמר זמירות נפלאות, והתברך בנוצות טווס מרהיבות בשלל צבעים.

האיש היה גאה מאוד בתרנגול שלו, ובכל הזדמנות שרק היתה לו היה מראה אותו לציבור. ואכן, רבים היו האנשים שבאו להתבונן בפלא זה.

דורות שונים ומשונים

עד שלא נותרה ברירה אלא לעקור את מציאותם מן השורש.

אך למרות המכנה המשותף, היה ביניהם שוני גדול.

דור המבול הלכו אחרי תאוות לבם - כל חשקם, רצונם ומאוויהם היה לעוד קמצוץ של תאוה, לעוד בדיל של הנאה.

באותו דור חי צדיק מופלא ושמו נח, שעבד על עצמו וזיכך את גופו עד תכלית, עד שזכה להתפשטות הגשמיות. לחלוטין. וכמו שהעידה עליו

בשיחה שמסר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברג'ל זיע"א אמר כך:

במשנה (אבות פ"ה מ"ב) אמרו: עשרה דורות מאדם עד נח, ועשרה דורות מנח ועד אברהם. ומכיון שאברהם אבינו נולד בשנת 1948 לבריאה, נמצא שבממוצע כל דור נמשך על פני 97 שנה.

ומתוך כל אותם עשרים דורות, התפרסמו בעיקר שני דורות, והם: דור המבול ודור הפלגה.⁶ שני דורות שהפליאו ברשעותם ובטומאתם

מעין החכמה

הבריחה - זה הסימן לאן שייכים!

עומדים כאן עשרה חיילים שבמשך כ"ה שנים לא ידעו מהי תפילה ומהו מחזור, במשך כ"ה שנים הם חיו בסביבה קרה ומנוכרת לכל סממן יהודי... והנה, רק שחררו אותם, רק ניתנה להם האפשרות, והם באו לבית הכנסת...

הם ברחו ונסו מכל הבלי העולם הזה, לבית הכנסת! כי לשם הם שייכים!

כאן הגביה האדמו"ר את קולו וקרא: 'אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה' - מי כעמך ישראל, רק תתיר את רגליהם, ומיד הם חוזרים לבית מקדש מעט, אליו הם שייכים!

6. כשהיה אברהם אבינו בן 48 שנה, נענשו אנשי דור הפלגה.

ובעל התרנגול ממשיך לצרוח: 'גנב! זה התרנגול שלי!'

בסופו של דבר החליטו ללכת לרב. והרב פסק: שחררו את התרנגול ותנו לו ללכת, וראו לאן הוא הולך.

שיחררו את התרנגול, והתרנגול הלך לביתו הראשון, לביתו של בעל התרנגול האמיתי.

והרב חייב את הגנב לשלם כראוי לו...

האדמו"ר מסלונים סיים את סיפורו ואמר:

המשנה אומרת (כלים פ"ז מ"ג): 'כל שבים טהור חוץ מכלב הים, מפני שהוא בורח ליבשה'.

כשהכלב ים חש בסכנה הוא בורח ליבשה, ומכיון שלשם הוא בורח, זאת אומרת שהוא שייך ליבשה (ולא לים)! וממילא עצמותיו מקבלים טומאה.

זמן שלא ישתעבדו בו, נפשו תשאר לעולם נפש של עבד, שפלה ובזויה!

עברו שנים ונולדו לחם ארבעה בנינים: כוש, מצרים, פוט וכנען. ומכיון שכנען הוא הבן הרביעי לכן נגזר עליו שיהיה עבד עבדים לאחיו, וכמו שנאמר: "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו" (בראשית ט, כה).

ואם אתם חושבים שבכך נגמרו הצרות של חם, כנראה שלא למדתם את פרשת נח.

לבנו הבכור של חם - כוש, נולד בן, וכוש שמח בבנו כל כך ויקרא את שמו נמרוד. ונמרוד הזה היה צרה צרורה!

נמרוד הקים דור חדש - את דור הפלגה. וכמו שנאמר: "וכוש ילד את נמרוד הוא החל להיות גבור בארץ" (שם י, ח), ופירש רש"י, וז"ל: 'להיות גבור' להמריד כל העולם על הקב"ה, בעצת דור הפלגה.

נמרוד החל לעבוד על כיבוש המוחות, והוא עשה זאת בכל דרך אפשרית: בדיבורים, בנאומים, בעצרות, ובעיקר בליצנות!

התורה הקדושה: "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו" (בראשית ו, ט) צדיק תמים, צדיק מושלם בכל, ללא שום סרך גשמיות האסורה בעיני ה' יתברך.

ולעומתו, אנשי דורו היו שטופים בתאוות כמו סוסים, ולכן הם לא הסכימו לשמוע לתוכחתו של נח, אך למרות שהם לא היו מוכנים לשמוע, בתוככי לבם הם ידעו שהוא צודק.⁷

ומכיון שהם סרבו לחזור בתשובה. הקב"ה הביא עליהם מבול. והם נמחו מארץ החיים, ונמחו מספרי ההיסטוריה - אין לנו על אותם אנשים שום מידע!

נח ובניו שם חם ויפת - יצאו מן התיבה, ונח נטע זמורת גפן ונעשה נס ובאותו היום יצאו ממנה ענבים. נח סחט אותם, שתה והשתכר. ובנו חם ניגש לאביו וסירסו.

נח התעורר וראה מה עשה לו בנו חם. והוא הבין שצריך להעניש אותו, וכך הוא העניש אותו: דע לך חם, כי בנך הרביעי שיוולד לך, יהיה עבד עבדים לאחיו! עבד נצחי, שגם אם יהיה

מעין החכמה

ללכת בדרכיו, ולכן הם התחננו לה' שיקח מהם את השכל שלהם, ויהפוך אותם לבהמות! וכך הם התחננו: "ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו" (איוב כא, יד)...

7. בספר איוב (פרק כא) מתואר בהרחבה מעלתם של אנשי המבול, שהכירו את רבונם וידעו את דרכיו, אך הלב שלהם שבער באש התאוות לא נתן להם

אחד מהאנשים הקרובים ביותר לנמרוד היה תרח. איש שהתורה העידה עליו שהוא טמא! וכמו שנאמר: "מי יתן טהור מטמא לא אחד" (איוב יד, ד), ודרשו חז"ל (במדבר רבה, פרשה יט - אות א) 'טהור' זה אברהם, מ'טמא' זה תרח! (אפילו נמרוד לא קיבל כזה תואר).

ולתוך התקופה הסוערת הזאת, תקופת הליצנות והטומאה, נשלחה נשמתו של אברהם אבינו,⁹ והוא הצטרך להתמודד נגד כל המציאות...

נמרוד ידע שעיקר כיבוש המוח נעשה על ידי ליצנות. שהרי לליצנות יש כח פלאי לשנות את המבט וההשקפה של השומע.

ליצנות פירושה, כאשר לוקחים ערכים נעלים, ערכים קדושים, ועושים מהם בדיחה. ולדוגמא: כאשר קוראים לאדם בעל חסד 'פרייאר' - המילה הזו 'פרייאר' היא ליצנות, והאומרה הרי הוא בכלל כת ליצים, שלא מקבלים פני שכינה.

ונמרוד הצליח מעל למשוער. הוא הצליח בליצנות שלו לכבוש את כל העולם ויושביו!⁸

מעין החכמה

להיכן הלך? אמר רב נחמן, שהלך לקוף ארזים שנטע אברהם זקינו בבאר שבע, היך מה דאת אמר: "ויטע וגו'" (בראשית כא, לג). כתיב "והבריח התיכון בתוך הקרשים" (שמות כו, כח), אמר ר' לוי, והבריח התיכון שניים ושלושים אמה היו בו, מהיכן מצאו אותו לשעה? אלא מלמד שהיו מוצנעין עמהם מימות יעקב אבינו.

לפי דברי המדרש יעקב אבינו הלך לבאר שבע קודם ירידתו למצרים כדי לקצוץ את הארזים שנטע אברהם אבינו בביתו שבבאר שבע, כמו שנאמר: "ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם" (בראשית כא, לג). אלא שעדיין נצרך להבין מדוע נזקק יעקב דוקא לאותם ארזים שנטע אברהם בבאר שבע, וכי חסרו עצי ארזים בארץ מצרים!?

8. וכך תיאר רש"י (בראשית י, ט) את עבודתו של נמרוד: צד דעתן של בריות בפיו, ומטען למרוד במקום.

9. בשיחה שמסר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברג'ל זע"א (אמרי נועם, ויגש - מאמר ה) אמר כך: בפרשת ויגש מסופר על ירידתו של יעקב אבינו לארץ מצרים על מנת לפגוש את יוסף בנו לאחר שלא ראה אותו כ"ב שנים. אולם לפני שיעקב ירד למצרים, התורה מספרת שהוא הלך לבאר שבע - "ויסע ישראל וכל אשר לו ויבוא בארה שבע ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק" (בראשית מו, א).

ובטעם הדבר שהלך יעקב לבאר שבע לפני ירידתו למצרים (ולא הלך למצרים ישירות מביתו שבחברון), מבאר המדרש (בראשית רבה, פרשה צד - אות ד):

וכן מבואר במדרש (במדבר רבה, פרשה יג - אות ג) על הפסוק "גאות אדם תשפילנו ושפל רוח יתמוך כבוד" (משלי כט, כג): 'גאות אדם תשפילנו' - זה תבור וכרמל, שבאו מסוף העולם מתגאים לומר שאנו גבוהים ועלינו הקב"ה נותן את התורה. 'ושפל רוח יתמוך כבוד' - זה סיני, שהשפיל את עצמו לומר שאני נמוך ועל ידי כך תמך הקב"ה כבודו עליו, ונתנה עליו התורה, וזכה לכל הכבוד הזה.

מאיך אין לך מדה שנואה על הקב"ה כמו מדת הגאווה, כמו שנאמר: "תועבת ה' כל גבה לב" (משלי טז, ה), ואמרו חז"ל (סוטה ה.) שהקב"ה אומר על מי שיש בו גסות הרוח 'אין אני והוא יכולין לדור בעולם', שנאמר: "גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל" (תהלים קא, ה).

וכן מצינו שהגם שבנוגע לכל שאר המדות שבנפש פסק הרמב"ם (הלכות דעות פ"ב הלכות ב-ג) שהדרך הממוצעת והבינונית שבכל מדה ומדה היא הדרך הטובה והראויה בתיקון המדות, בכל זאת, בנוגע למדת הגאווה הוא פוסק שאסור לאדם לנהוג בה בדרך בינונית אלא עליו להתרחק ממנה עד הקצה האחרון - שאין דרך הטובה שיהיה אדם עניו בלבד, אלא שיהיה שפל רוח, ותהיה רוחו נמוכה למאוד, ולפיכך נאמר במשה רבינו "ענו מאוד" (במדבר יב, ג) ולא נאמר 'עניו בלבד. ולפיכך ציוו חכמים 'מאוד מאוד הוי שפל רוח' (אבות פ"ד מ"ד).

אולם בכל זאת כל האמור הוא אך ורק כאשר הדבר נוגע לכבודו הפרטי של האדם, שכאשר לא נוהגים בו כבוד כראוי לו, ואולי אף פוגעים בו ומבזים אותו וכו' עליו לנהוג בענוה ושפלות ולא להשיב מלחמה למבזיו, ויתירה מזאת, גם למחול להם על מה שפגמו בכבודו. אך כשמדובר בפגיעה בכבוד שמים, אסור לאדם לנהוג בענוה פסולה ולהניח לכבוד

לכן מוסיף המדרש ומבאר שזהו משום שהתנוצצה ביעקב אבינו רוח הקודש וראה שכאשר יצאו בני ישראל ממצרים הקב"ה יצוה אותם לבנות לו משכן מעצי ארזים (עצי שיטים), ולאחר שיעמידו את הקרשים של המשכן יצטרכו להשיג קרש שיכנס בתוך כל קרשי המשכן, מקצה המשכן ועד קצהו השני, כמו שנאמר: "והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה" (שמות כו, כח) ודבר זה לא יהיה להם בהישג יד, ולכן דאג יעקב אבינו להביא עימו את אותו ארז שנטע אברהם שהיה מתאים למדה הזאת.

יתירה מזאת: בבריה התיכון היה נס מופלא ביותר, שהרי קרשי המשכן היו עומדים בצורת ח' - עשרים קרשים בצד צפון, ועשרים קרשים בצד דרום, ושמונה קרשים במערב - והבריה התיכון היה צריך להיכנס בתוך כולם ולהסתובב בגמישות בתוך כל הדפנות. ומנין יוכלו להשיג עץ שכזה הרי עץ רגיל הוא קשה ולא גמיש? לכן הוצרך יעקב לקחת את אותו עץ שנטע אברהם, כי מכח זכותו של אברהם נעשו בו פלאות, וכאשר היו מקימים את המשכן הוא היה מתגלגל מאליו כנחש סביב סביב בתוך קרשי המשכן, ולאחר שהכניסו את כולו היה שב ומתקשה, ומעמיד את כל המשכן (תרגום יונתן ס).

אך הנה, בנוסף לביאורו של המדרש שיעקב הוצרך לעצו של אברהם בגלל הבריה התיכון, יש להוסיף טעם לשבח למה שהוצרך יעקב דוקא לעצים של אברהם אבינו, ובחקדים:

ידוע ומפורסם הדבר אשר המדה החביבה ביותר אצל הקב"ה היא מדת הענוה, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות שבעולם והשרה את שכנתו דוקא על הר סיני מפני מדת הענוה שהיתה בו (סוטה ה.).

מעליו את העונה הפסולה ואוחז במדת הגאווה הקדושה, בבחינת 'יגבה לבו בדרכי ה' כנ"ל.

ועל כך רומז ענין נטיעת האשל (עץ ארז) על ידי אברהם, כי עץ הארז הוא עץ גבוה וחסון ולכן הוא מסמל את מדת הגאווה (ראה רש"י - ויקרא יז, ז), ובא אברהם לרמוז בכך שהגם שבכל דרכיו היה אוחז במדת ענוה, אולם כשהיה מדובר בעניינים הנוגעים לעבודת הבורא הוא היה נוהג בגאווה ובחוזק, ועומד על המשמר בתוקף ובגאון כעץ ארז גבוה וחסון.

וכן מובא במדרש (בראשית רבה, פרשה לט - אות ג):

"אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה. אם חומה

היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז. אני חומה... " (שיר השירים ח, ה-ו).

'אחות לנו קטנה' - זה אברהם שאיחה את כל באי העולם. 'קטנה' - שעד שהוא קטן

היה מסגל מצוות ומעשים טובים. 'ושדים אין לה' - לא הניקוהו לא למצוות ולא למעשים טובים. 'מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה' - ביום שגזר עליו נמרוד לירד לתוך כבשן האש. 'אם חומה היא נבנה עליה' - אם מעמיד דברים כחומה, יבנה עליה. 'ואם דלת היא נצור עליה' - אם דל הוא במצוות ובמעשים טובים, נצור עליה. 'לוח ארז' - מה הצורה הזו אינה אלא לשעה, כך אין אני מתקיים עליו אלא לשעה. אמר לפניו: רבון העולמים, 'אני חומה' - מעמיד אני דברי (כחומה).

ולפי הקדמה זו יובן היטב מה ששאלנו מתחילה: מדוע הוצרך יעקב אבינו ללכת במיוחד לבאר שבע לקצוץ את הארזים שנטע אברהם, וכי חסרו ארזים במצרים!?

אולם הביאור לכך הוא: מכיון שצפה יעקב אבינו שבירידה זו שהוא יורד למצרים

שמים להיות מושפל, אלא עליו להתאזר בגבורה ולנהוג בגאווה ולמחות בכל כחו באלו שמחללים אותו, ולהשיב את כבוד ה' למקומו.

וכן כשאדם רוצה להתקרב לעבודת הבורא - לסור מן הרע ולדבוק במעשים הטובים - ובאים לפניו כל מיני אנשים ולועגים לו על כך, או מנסים להפריע לו בדרכו, אסור לו לנהוג עמהם בענוה פסולה ולשמוע בקולם, אלא עליו לנהוג בגאווה של קדושה ולהמשיך בדרכו הטובה, וכמו שנאמר: "יגבה לבו בדרכי ה'" (דברי הימים ב יז, ו), וכן נפסק בתחילת השולחן ערוך (סימן א - סעיף א בהג"ה): ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת ה' יתברך.

וכך היה הרה"ק ר' שמחה בונים מפשיסחא זיע"א רגיל לומר, שצריך שיהיו לאדם שני

יחסים בבגדו. בכיס האחד יצרור את מאמר חז"ל: 'מאוד מאוד הוי שפל רוח', ובכיס השני את מאמר הפסוק: 'יגבה לבו בדרכי ה''. וכאשר יפגעו בכבודו הפרטי ישלוף מיד מן הכיס האחד את מאמר 'מאוד מאוד הוי שפל רוח', וינהג בענוה ושפלות ולא ישיב מלחמה למבזיו. וכאשר יראה שפוגעים בכבוד שמים ישלוף מיד מן הכיס השני את הפסוק 'יגבה לבו בדרכי ה'', וינהג בגאווה קדושה ויגן על כבוד שמים הנרמס.

והנה מי לנו עניו כאברהם שאמר: "ואנכי עפר ואפר" (בראשית יח, כז), וכן מצינו שהיה מכניס כל עובר ושב לביתו, ואפילו ערביים ועובדי עבודה זרה, ומשרת אותם מתוך ענוה גדולה. אולם יחד עם זאת אנו מוצאים שכאשר נמרוד הרשע ביקש להמריד את כל בני דורו כנגד הקב"ה, לא היה אברהם עניו ושפל, אלא יצא ונלחם כנגדו בכח ועוז מתוך גאווה קדושה, ואף הושלך לכבשן האש לכבוד הבורא, כי כשהיה מדובר בפגיעה בכבוד שמים היה אברהם משליך

כנגד כל העולם

ביתו של תרח היה מלא ברוחות רעות ובקליפות קשות ואימונות (שנבראו מהעבודה זרה ומהזימה של תרח), וכשאברהם התינוק (בנו של תרח) הגיע לבית הם ניסו בכל כחם להדבק בו ולטמא אותו.

נשמתו של אברהם אבינו היתה אור גדול וכמו שנאמר: "מי העיר ממזרח, צדק וגו'" (ישעיה מא, ב), ודוקא הנשמה הקדושה והנוראה הזו 'נחתה' בתוך ביתו של תרח.

מעין החכמה

במדרש (במדבר רבה, פרשה כ - אות כב) שעם ישראל לא שינו את שמותיהם ולא שינו את לשונם ולא נפרצו בעריות, ובזכות כן נגאלו ממצרים.

וכן הוא בנוגע לכל יהודי ויהודי שבכל דור ודור, אשר בכדי שיצליח לשמור על קדושתו עליו לעמוד על כך בתוקף ובחוזק ממש כחומה בצורה, ולא להיכנע לשום לחץ המופעל עליו מבית ומחוץ לוותר ולהתפשר על כך. וכן מובא במדרש (שיר השירים רבה, פרשה ח - אות י) בדומה למה שנאמר על אברהם אבינו כמובא לעיל:

"אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז. אני חומה ושדי כמגדלות" (שיר השירים ח, ט-י).

'אם חומה היא נבנה עליה - אלו ישראל. אמר הקב"ה: אם מעמידין ישראל מעשיהן כחומה, נבנה עליהם ונצילם. 'ואם דלת היא' - אם מטלטלין הן דבריהם כדלת זו, 'נצור עליה לוח ארז' - מה צורה זו אינה מתקיימת אלא לשעה אחת, כך איני מתקיים עליו אלא לשעה אחת. 'אני חומה' - אמרו ישראל לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, אנו חומה, ונעמיד מצוות ומעשים טובים כחומה. 'ושדי כמגדלות' - שאנו עתידים להעמיד כיתות כיתות של צדיקים כיוצא בנו בעולמך.

תתחיל בעצם גזירת הגלות, ועתידים זרעו להיות משועבדים שם במשך הרבה שנים. והבין יעקב אבינו שאם ח"ו ינהגו בניו במצרים בענוה של שקר ויתביישו ביהדותם בפני המצרים הרשעים בסופו של דבר ינטשו את כל דרך אבותיהם הקדושה ויתבוללו עם המצרים הרשעים.

וכדי שיחזיקו מעמד מול טומאת מצרים יהיה עליהם לאחוז דוקא במדת הגאווה הקדושה, 'ויגבה לבו בדרכי ה', ולעמוד על משמר קדושתם בתוקף ובגאון כעץ ארז גבוה וחסון כנ"ל.

לכן לפני שירד למצרים, הלך לבאר שבע לקצוץ את עצי הארזים שנטע אברהם, כדי לנטוע אותם באדמת מצרים, ובכך לנטוע בקרב זרעו את מדתו של אברהם אבינו, שהגם שהיה מטבעו עניו גדול, בכל זאת, כשהיה מדובר בעניינים רוחניים וכבוד שמים לא חת מפני איש, וממנו ילמדו אף הם לא להשפיל את קומתם הרוחנית בפני המצרים הרשעים, ולא להתבייש ביהדותם ובמנהגי אבותיהם הקדושים אלא לאחוז בהם בגאווה ובגאון, ולשמור על קדושתם בתוקף גדול.

ואכן, בזכות עמידתם האיתנה של עם ישראל במצרים הצליחו לשמור על כמה וכמה דברים יסודיים ביותר ביהדותם, וכמו שמובא

וכאן נעצור לרגע, ונכתוב:

בגמרא הקדושה (סוטה מב.) אמרו שישנם ארבע כיתות שאינן מקבלות פני שכינה, והם: כת לצים,¹¹ כת שקרים, כת חנפים וכת מספרי לשון הרע.

ועתה ברצוננו להתמקד בכת הראשונה - כת לצים.

בשיחה שמסר הגה"ק הרב אליהו אליעזר דסלר זיע"א (מכתב מאליהו, חלק ה - עמוד 218) אמר כך:

אך מכיון שבקרבנו של אברהם שכנה נשמה אלקית קדושה ועצומה, הוא נמשך מעצמו אל האלקות, והחל להתנהג בדרכי ה' יתברך.

ואז החלו הנסיונות האמיתיים, כל העולם כולו החל לבזות אותו, ללעוג לו, ולעשות ממנו ליצנות. ולא התקררה דעתם עד שקראו לו מין וכופר (שהרי הוא כפר בעבודה זרה שלהם).¹⁰

ואברהם הוצרך להתמודד נגד שכלם של בני אדם, ולשנות את השקפת עולמם.

מעין החכמה

נלקח ממנו, ובסופו של דבר הוא מאמין בכפיסי עץ ובחתיכות מתכת... וכן ברעיונות הדומים לזה...).

עד כדי כך היה אברהם מבוזה בעיני הכל!

11. הליצנות היא קליפה קשה מאוד. ובענין זה סיפר חכם מנחם מנשה זיע"א (אהבת חיים, חלק ב - עמוד 9), בבגדד היה ליצן אחד שתמיד היה מתלוצץ ומצחיק את הבריות ומזה היה מתפרנס. אותו ליצן הידרדר והגיע לכלל ליצנות אסורה, הוא היה מנבל את פיו ולועג לכל הקדוש והיקר לעם ישראל. וכך חלפו עליו הימים...

והנה הגיע ליל ט"ו בטבת שנת תרנ"ו (אותו הלילה היה תחילת השנה האזרחית 1.1.1896) ויהודי עשיר מבני העיר ערך מסיבה בביתו והזמין את אותו ליצן שיבדח אותם.

הליצן הגיע והחל במלאכתו... ותוך כדי כך הריק לקרבנו כמויות ניכרות של

10. בגיל 75 הגיע אברהם אבינו לארץ ישראל, וכשהגיע, החל הרעב, רעב קשה ואיום!... כצפוי, תושבי הארץ החלו להתלונן על הממשלה ועל המדיניות, שהיא לא יודעת להערך למצבים כאלו, וכו' וכו'...

ואז יצאה הודעה רשמית מלשכת ראש הממשלה:

דעו לכם תושבים יקרים שאנו הכנו עצמנו לתרחישים שכאלה, הכנו מחסני חרום ומאגרי מים!... אך מה נעשה שאברהם בנו של תרח הגיע לארץ, ומכיון שכך כל הפסילים כעסו עליו, על הכופר בהם. והם התליעו את התבואה וייבשו את המים...

וההסבר הזה התקבל באוזני התושבים!...

(במקום להסביר את האמת, שזו גזירה שגור הקב"ה על העולם שיעבור תקופה של רעב, הם נתפסו בפסילים. ובדרך אגב: זה עונשו של הליצן, ששכלו

החייט נכנס ללחץ, אני באמצע העבודה, יש לי הרבה הזמנות, אין לי זמן להעצר עכשיו... לקח את הליצן על כתפו והעמיד אותו ליד כותל אחד וברח...

בין שבילי העיר פסע 'השיכור' של העיר ובידו אוצר של ממש... בקבוק ברנדי 777 שלם, מאושר הולך לביתו ומפזם שיר שמח. ולפתע... נתקעה רגלו ברגל הליצן שעמד סמוך לקיר וברגע אחד השתטח השיכור על הרצפה, והבקבוק היקר... נשבר.

בעצבים קם ולקח את שארית הבקבוק ודקר את הליצן, ובאותו רגע אורות כחולים נראו... והשוטרים תפסו את השיכור בשעת מעשה... משפט זריז נערך, ועל השיכור הוצא פסק דין מוות, בתליה!

הגיע יום הדין, התליין עומד מוכן, ולפתע... נשמע קול צעקה מפיו של החייט: עצרו, אני הרגתי אותו! אני לא אוכל להמשיך ולחיות אם אדע שבגללי הרגו אדם חף מפשע!... השופטים עוד לא עיכלו את הדבר ומהצד השני נשמעה קול צווחה מפיו של הרופא: הפסיקו, אני אשם! והנה קול שלישי נשמע מפיו של העשיר: אני הרגתי אותו!

השופטים התבלבלו לגמרי: רצח אחד וארבעה רוצחים!?! הלכו השופטים והתייעצו עם רב היהודים שהיו בידידות עמו. והרב אמר: אף אחד מהם לא אשם במיתתו, הליצנות האסורה שהיה רגיל בה היא שהענישה אותו... ולכן נענש בכל ארבע מיתות בית דין:

חנק - על ידי העצם של הדג.

סקילה - שהתגלגל במדרגות ביתו של הרופא.

שריפה - במגהץ החם.

ערק. ואז... הגישו לשולחן דגים מטוגנים, ריחם התפשט באויר... הליצן, לקח חתיכה שלימה והכניס אותה לתוך פיו, תוך כדי לעיסה נתקעה לו עצם בגרונו, פניו האפירו... והוא נפח את נשמתו ומת!

העשיר, בעל הבית, נכנס ללחץ, בעיני רוחו ראה את חוקרי 'הזיהוי פלילי' מקיפים את הבית, מטילים אזיקים כבדים על ידיו... מה עשה?

בקומה שמעליו התגורר רופא. לקח העשיר את גופת הליצן והעמיד אותה ליד הדלת של הרופא, נקש בחזקה על הדלת... וברח.

הרופא פתח את הדלת, ומפני החשכה ששררה בחוץ, לא הבחין באיש. הוא ניסה לשאול: מי שם? אך שום תשובה לא נשמעה. הרופא התקדם מעט, ולפתע נתקעה רגלו ברגל הליצן ושניהם התגלגלו מכל המדרגות...

לקול החבטה העזה רצה אשתו של הרופא מהבית אל בעלה... ושם גילו שהשיכור מת! הרופא החל להזיע - 'אני הרגתי אותו', ומהלחץ לקח אותו והעמיד אותו ליד ביתו של החייט...

בביתו של החייט רבתה באותו היום העבודה, ומכיון שכך המשיך החייט ועזרו לעבוד כל אותו הלילה... עוזר החייט פנה לחייט ואמר לו: אני חייב להתאורר, אני יוצא לכמה דקות... יצא ומיד חזר חיוור מפחד...

פנה אל החייט ואמר לו: ליד הדלת עומד אדם - פניו מפחידות, עיניו קרועות לרווחה - ומביט על ביתך!

החייט שהיה באמצע העבודה יצא ובידו מגהץ חם, ניסה לדבר עם הליצן וכשראה שהוא מזלזל בו ולא מגיב לקח את המגהץ החם וזרק עליו, והליצן נפל במקום...

יש בתורה הקדושה שלשה אופני גילוי:

מתן תורה, אוהל מועד, ומשנה תורה. ורק דרך כל אחד מהם, וכולם יחד, ניתן להבין כל התורה כולה.

והטעם משום שתורת ה' תמימה,

ואינה נתפסת בפרטים, חלק

חלק לבד, אלא בכללים, הכל ביחד.

מצאנו למהר"ל זיע"א שכתב כך: ¹²

דע כי כל התורה כולה ניתנה

בסיני עם עשרת הדברות, וכן

באוהל מועד עם דיני הקרבנות,

וכן בערבות מואב עם משנה

תורה.

וביאור דבריו:

מעין החכמה

השלוש ואני אתן לך אותם בתור מתנה. וענה הזקן: אני לא יכול לבוא מכיון שכבר יומיים לא בא אוכל לתוך פי ואני לא אוכל לחכות עד שתגמרו את התפילה... אמר לו ה' ברוך ה' יש לי מאכלים טריים וטובים, בוא אלי ותאכל ותשתה ולא תצטרך ללכת ולחפש... וכן עשה - לקחו לביתו, הרחיצו, הלבישו, הנעילו, האכילו והשקהו והשיב רוחו כבריה חדשה.

ולאחר שהלכו כל האנשים מן הבית התחיל

הבן להתגעגע לאביו והרגיש לפתע

כאילו חי הוא ולא מת, וזה זמן רב שלא ראה

אותו... והתחיל לבכות. וכשראתה אותו אמו

אמרה לו שהשעה כבר מאוחרת וצריך הוא

ללכת לישון. והוא במקום שילך לישון לקח

את המשניות בידו והיה לומד ובוכה, לומד

ובוכה, עד שעבר חצות לילה... והנה פתאום

בא אביו מעולם האמת בפנים מאירות ונשק

את בנו ואמר לו: תודה רבה לך בני על הכל,

שבזכות מעשיך הטובים - בזכות מעשי

הצדקה והחסד, והרחמים על העניים והדלים,

ובזכות לימוד תורתך - נכנסתי לגן עדן!...

12. גור אריה (ריש פרשת משפטים על רשי"י

ד"ה 'ואלה').

הרג - בבקבוק הזכוכית.

כי בשמים מחמירים בעונשו של החוטא

בליצנות.

הליצן נפטר, והשאיר אחריו ילד בן שמונה

שנים, וכל שנה ושנה ביום פטירת

אביו היה מקבץ עשרה אנשים בביתו והיו

מתפללים שם מנחה וערבית וקוראים מעט

מוסר כמנהג הספרדים והילד היה אומר

קדיש והשכבה. וכך חלפו להם השנים...

כעבור עשר שנים, בהיות הבן בן שמונה עשרה

שנה לא התאספו אלא רק תשעה

לאזכרה של אותו ליצן והיה חסר אחד שישלים

את המנין. יצא הבן לשוק כדי לחפש עשירי וראה

זקן אחד עומד ליד פתח בית הכנסת וביקש ממנו

שיבוא, וענה לו הזקן שאינו יכול לבוא עמו מכיון

שאין לו נעלים ורגליו מלוכלכות בטיט והוא

מתבייש להלך כך בין הבריות. אמר לו הבן: בוא

עמי לביתי שם יש מים חמים ותרחץ רגליך ואתן

לך נעלים וגרבים חדשות. ואמר לו הזקן: איני

יכול לבוא עמך מכיון שהגלימה שאני לובש

מלוכלכת ומוסרחת ומלאה כינים ואני מתבייש

להכנס כך בין הבריות... אמר לו הבן: לזה אל

תדאג כי יש לי בגדים נקיים של מר אבא עלי

אז יתבונן למה נכתב - וי"ו עם אלה המשפטים.¹³

פירוש, אפשר להבין פרשת משפטים רק אם מחברים אותה למתן תורה ולכל התורה כולה.

ומענין אמונת חכמים הוא לדעת, אם יש לנו קושיות ונבצר ממנו להבין דבריהם, זה כי אנו רואים רק הפרט ולכן יקשה לנו להבחין חזות הכל. אבל החכמים ז"ל ראו בראיית הכלל, שהיא ראייה ברורה.¹⁴

ובגמרא הקדושה (תמורה טז.) אמרו: 'אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזירות שוות... נשתכחו בימי אבלו של משה... אף על פי כן החזירן עתניאל בן קנז בפלפולו'.

שעון מורכב ממאות גלגלים וחלקים שונים, וקשה לתפוס תפקידו של כל גלגל כשהוא לבד, ועניינו מובן רק כשרואים אותו כשפועל בתוך השעון.

כן אי אפשר להבחין כל פרט שבתורה אלא אם כן בתוך כולה.

וכמו כן אי אפשר להבין סוגיא אחת בגמרא רק במקומה, אלא צריכים ללמוד אותה בראיה הבאה מכל הש"ס, ורק אז אפשר להבינה על בוריה. וזוהי תמימות התורה.

וכן כתב רבינו אברהם אבן עזרא (שמות כא, א - הקדמה לפרשת משפטים):

אשר נותן לב לפשטים - גם בכללים גם בפרטים

מעין החכמה

בין השאר, זכיתי לשמוע הארה מופלאה ויסודית בסוגיא שנשמת היהדות תלויה בה: סוגיית כבוד תלמידי חכמים, גדולתם ומעלתם בקודש.

פתחתי בפני רבינו את היילקוט שמעוני בתחילת ספר משלי (רמז תתקכט) וקראתי לפניו: "ו**חידותם**" (משלי א, ו) - אמר רבי מאיר אפילו שיחת חולין שלהן שקולה כנגד כל התורה!

אכן, זאת יודע כל אחד, שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד, אך היחס לשיחת חולין של תלמידי חכמים נתפס כדבר

13. פרשת משפטים מתחילה במילים: "ואלה המשפטים" (שמות כא, א), והאות וי"ו (של המילה 'ואלה') היא וי"ו החיבור.

14. בספר 'גדולה שמושה' (עמוד ז) לגאון הרב צבי ויספיש שליט"א, נכתב כך:

שלהי חודש טבת תשע"ב. הימים - ימי הרת עולם, שאלות קשות ומכריעות עומדות על הפרק ביהדות החרדית. הגה"ק הרב יוסף שלום אלישיב ניצב כנס בראש הרים, מאיר את העיניים ואת הלבבות באורו הבהיר. באותם ימים זכיתי לשהות שעות רבות בקודש פנימה ולשאוב הימנו מלוא חפנים.

כמו שאי אפשר להגדיר פיסת נייר מצד שטחו לבד או מצד חודו לבד, אלא דוקא בהסתכלות מכל הצדדים. כן בתורה, רק בראיית הכלל מכל הצדדים מתברר כל ענין פרטי.

וגם בימינו צריך לדעת את הכלל כולו בין מפאת הגלגלה וגם הנסתר

היינו שמדיעת התורה בכללה היה יכול לשחזר את הפרטים החסרים.

וביאור דברי המהר"ל שהבאנו בראש דברינו הוא, שאין די לדעת הכלל בהבטה מצד אחד לבד, אלא צריך להביט מכל הצדדים.

מעין החכמה

ויגיעה, שעות רצופות, בטהרת המחשבה, במשך שנים רבות, עד אשר שכלו, מחשבתו וכל מהותו הופכים להיות תורה.

ההכרעות הנשמעות מפיו הרי הן בגדר הכרעות התורה ממש, לאחר ששכלו הפך להיות 'שכל של תורה'.

כאשר תלמיד חכם כזה עונה תשובה על שאלה, הרי העומק בזה הוא, שכל אותן שעות, ימים ולילות של תורה, הן שעונות את התשובה. זהו הגדר של 'שיחת חולין דתלמיד חכם', שכל התורה שבקרבו מצטרפת לשיחה זו. אשר לכן שקולה שיחת חולין של תלמידי חכמים כנגד כל התורה כולה. כי יש בה בשיחת חולין שלו, החכמה והשכל הישר שנבנו מכח כל התורה שבקרבו.

והוסיף על זה רבינו: כי מהאי טעמא אמרו בגמרא (ברכות ז'): 'גדולה שימושה יותר מלימודה'. כי בלימוד אין לו לתלמיד אלא אותה הלכה שלמד, אבל תוך כדי שימוש תלמיד חכם יכול האדם ללמוד הנהגות שיסודן מכח חכמת התורה כולה.

והדברים נוראים למתבונן...

שהוא בבחינת 'ועלהו לא יבול', כי אף שחשובה היא ונשגבה עד מאוד, עדיין אינה בגדר 'פרי'.

כך נתפסים הדברים במחשבה ראשונית.

אולם דברי חז"ל המובאים בילקוט הם ברורים ונוקבים תהומות.

אמר רבי מאיר אפילו שיחת חולין שלהן שקולה כנגד כל התורה!

מעמד אחר לגמרי!

ושאלתי את רבינו (הרב אלישיב): מה ההבנה בדברים הללו?

ותשובתו המופלאה של רבינו נחקקה בעצמותי:

'להבין' שיחת חולין של תלמיד חכם, אינו דבר של מה בכך. קשה לרדת לסוף דעתו של תלמיד חכם ולהבין את שיחת החולין שלו, כיון שכל מילה היוצאת מפיו נחצבה מאישיותו היודעת את כל התורה כולה, וכדי להבין שיחת חולין של תלמיד חכם לאמיתה צריך לדעת את התורה כולה וזה הפשט שקולה כנגד כל התורה'.

הגדרת 'תלמיד חכם' היא, שמתוך שזכה ללמוד התורה הקדושה בעמל

פרשת לך לך - אחד היה אברהם!

כי דבר פשוט הוא בעינינו כי אנו מסתכלים באיזה ענין וחושבים ומעיינים בו.

אבל שלמה המלך ע"ה ראה נפלאות בזה, הלא אמר: "חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן קולה" (משלי א, כ)...

מי שמע קולות החכמה ואיפה היא צוחת?

אבל היודע את הנפלאות שבאפשרות המחשבה בתורה, וכי אפשרות זו פתוחה לכל אדם, הרי זו היא הקריאה היותר חזקה...

ולכן צריך כל יהודי לשאוף לדבוק בתורה, לזכות לכך שהתורה תיעשה מהות בחייו...

(שהוא התוכן הפנימי). רק בכל אלה יתבררו דברי התורה הקדושה אל נכון.

ובהזדמנות אחרת אמר כך (מכתב מאליהו, חלק א - עמוד 217):

ועל ידי כך שאדם משתדל בכל כחו בתורה להבין ולהשכיל, הרי הוא זוכה במשך הזמן לדבקות בתורה, ולזכות שמחשבתו תתאחז עם התורה הקדושה.

ובזה שמענו מהגה"ק רבי צבי ברוידא זיע"א דברים נפלאים וגוראים, וכך הוא אמר:

אנו מוצאים את עצמנו חושבים בדברי תורה ואין אנו מתפעלים ותמהים על זה כלל (שיש כח למחשבה גשמית להרהר ולחשוב במציאות רוחנית ומופשטת כל כך כמו התורה הקדושה),

אחד היה אברהם!

וכיון שידיעות חכמת התורה משתלמת רק בהשגת כללות התורה, ממילא מי שלבו ריק, אינו יכול להשיג את חכמת התורה!

וכאמור, אחד מגדולי הליצנים שקמו בכל הדורות, היה: נמרוד! ומכח הליצנות שלו הוא השתלט¹⁵ על העולם...

וההיפך מהדביקות בתורה, זו מדת הליצנות.

וכך אמר שלמה המלך ע"ה: "אל תוכח לץ... הוכח לחכם" (משלי ט, ח), וביאר הגר"א זיע"א (שם) שבחינת לץ הוא המנוגד לבחינת חכם בתורה.

ופירוש דבריו כנ"ל, שבחינת הלץ הוא ריקות הלב והבטלה,

מעין החכמה

אש' זיע"א (עמוד מא), הובאו דבריו הקדושים:

15. בקונטרס זכרון להגה"ק הרב יחיאל יעקב ויינברג, בעל הישרידי

אמר דוד המלך את הפסוק: "מקימי מעפר
דל מאשפות ירים אביון" (תהלים קיג, ז).¹⁶

ואברהם אבינו, אדם בודד, עמד נגדו ונגד
כל העולם, ובהצלחה. ועליו

מעין החכמה

והיו בתוך כלואי הגטו הרבה 'צדיקים
נסתרים' אשר בבוא המלחמה והגטו
נהפך לבית מטבחים, הסתגרו בחדריהם
ושפכו נחלי דמעות ותפילות בלתי פוסקות
להשיב חמת ה' שניתכה על עמו.

את אחד מהם זכיתי לראות, את הרבי
הקדוש מאופולן, שפירש את עצמו
מהעולם, ועמד בתפילת לחש יומם ולילה,
ולא טעם טעם אכילה ושתיה אלא כדי
שיעור החזקת הנשמה בגוף...

16. על האדם להדבק בדרכי בוראו, מה
הקב"ה מקים מעפר דל, כך גם
האדם צריך להקים. וזה בכל התחומים.
ובענין זה נספר (ויגד משה - הגדה של פסח, עמוד
174, לגאון הרב שלום מאיר ולך שליטי"א):

בודד הוא הקבצן בעולמו. מקושש פרוטות
מפנים חתומות. יש הקופצים ידם ויש
הפותחים, אבל הלבבות נשארים אטומים.
מלבד אחד. בהיכל ישיבת 'תפארת ירושלים'
מכהן כראש ישיבה, הגה"ק רבי משה פיינשטיין.
והוא, ראש הישיבה תמיד מתעניין בשלומם,
שומע את סיפוריו, מעודד ומברך מכל הלב.

ביום ששי הגיע הקבצן להיכל הישיבה,
וראה שכולם מתגודדים לשמוע את
השיעור של ידידו ראש הישיבה. אם רצונו
לקושש מעות, עליו להמתין עד גמר השיעור.
יתן איפוא מרגוע לרגליו העייפות.

חברו הגיע, והכל קמו לכבודו. החל בשיעורו,
והקבצן לא הבין מילה. לפתע הומטרו
שאלות מכל עבר, כולם המו, קראו, התנצחו,

'בגטו ורשא ראינו בעין את ירידתו ושפלותו
של בן אדם כשהוא ריק ממוסר
אלקים ונטול מצפון אנושי. אכזריותו של זה
עולה פי מונים על זו של חיתו טרף.

אחרי שחוסל הגטו הוורשאי ואחרי שנכחדו
עדי ראייה ושמיעה לזוועות הנוראות
באו 'סופרים גבורי עט' בתלונה על שוכני
הגטו שלא התקוממו בעוד מועד נגד מעניהם
הסדיסטיים, על שעמדו באפס מעשה מסביב
לבור האבדון והכליה שחפרו לרגליהם
מרצחים ושוודדים ולא התייצבו בכח נגדם
באמירת 'תמות נפשי עם פלשתים'.

המתאוננים ככה אינם בקיאים במזימות
של רשעי עולם.

'האקציות' הרצחניות נעשו בתכנון
אשמדאי מוחשב, בסדר
אכזרי ובצורה של לעיגה לאיד, עד כדי
להמית בלב כל את רצון החיים, להכחיד כל
ניצוץ של תקוה וחשק להצלה.

ההשמדה לא באה במהירות הבזק, אלא באה
מעט מעט, דרגה אחר דרגה, החיסול
נעשה בהסדר מכוון, 'במדעיות גרמנית' יסודית.

כשהגיע הקץ הנורא לא היו כאן אנשים
חיים אלא צללים מעונים סחופין
ודווים אכולי יאוש ומפרפרים בין חיים
ומוות. לא נשאר בנשמתם רגש חי, מלבד
כמיהה לחדלון גמור שישים קץ ליסורים
קשים מנשוא. כלום יש לתמוה שלא קמה
בהם עוד רוח להתקומם ולעמוד על נפשם.

וּכְתַב המכתב מאליהו (חלק ה - קיג, ז). ואמרו רבותינו הקדושים: 'נדיב' זה אברהם (עיין חגיגה ג.).
 עמוד 243), וז"ל:

הנה כתיב: "מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו" (תהלים
 יכול אדם להיות מחובקי אשפתות שנים הרבה, ואם אחר כן יתגבר באמת יגביהנו וירוממנהו ה' יתברך

מעין החכמה

לנוסעים שיבאו. אבל חש עצמו נעלה יותר, מרומם יותר משאר הנהגים. הביט עליהם בשמץ התנשאות. התרברב: 'אני משתתף בשיעור של רבי משה פיינשטיין ביום ששי. גם מתערב, שואל שאלות, והוא תמיד עונה לי!'

לא יאומן: 'ודאי דוחה את קושייתך!'

לא - הבהיר נחמן - תמיד מתייחס אליה ועונה עליה בבהירות ולענין!

אין פלא שקרנו עלתה, וחבריו התייחסו אליו ביראת כבוד.

ומאז הקפיד שבעתיים על מנהגו. בכל יום ששי, בשעת הבוקר, היה עולה לבית המדרש של ישיבת 'תפארת ירושלים'. המון בני הישיבה ואברכים מופלגים שבאו במיוחד התגודדו סביב דמותו של רבי משה, שהרצה במשך שעות את מערכתיו הסבוכות והמסועפות בסוגיות הנלמדות. ואז התנשאה דמותו של נחמן, נהג המונית, ונשאלה שאלתו המוחצת:

'רבי' - רעם קולו - 'מה השעה?'

ורבי משה היה נושא עיניו אל השעון הגדול הקבוע בקיר ועונה בנחת: 'השעה היא אחת עשרה ועשרה!'

עטור נצחון יצא מבית המדרש. הנה, שאל, ונענה...

התווכחו. וראש הישיבה הודף קושייתו של זה, ומשבח תשובתו של זה -

הקבצן חש צביטת קנאה. הרי ראש הישיבה הוא ידיד שלו. עמו הוא מדבר ובו הוא מתעניין, וכאן משוחחים עמו ומתווכחים ומתנצחים, וממנו מתעלמים כליל!

חייב הוא להתערב, להראות להם מי באמת חברו של ראש הישיבה. התרומם ממקומו: 'מה פרשת השבוע היום?'

וניצח! הראיה שכולם השתתקו ונעצו בו עינים.

וראש הישיבה, שחילק תשומת לבו בין כולם, ייחד כעת רק לו את כל תשומת לבו: 'השבת נקרא בשלח'.

עליו למצות את הרגע, להמשיכו כמה שאפשר: 'מה?! לא שמעתי!'

וראש הישיבה חזר בנועם: 'השבת נקרא ברצות השם פרשת בשלח!'

'אה', הפטיר, והתיישב במקומו. שכולם ראו ויקנאו!...

ונעתיק סיפור נוסף (סם):

נחמן היה נהג מונית. לכאורה, נהג ככל הנהגים. עמד עם חבריו ברחבה, המתין

וכאן נשאלת השאלה: איך אברהם זכה לכך?...
ולפני שנשיב נקדים...

(בנתינת לב חדש, רוח חדשה וכו') עד בחינת חברותא לאברהם אבינו עליו השלום!

אדם? או פרא אדם?

חמור הבר, ומבקש לדאוג לעצמו, לשרוד, לאכול ולחיות.

בשיחה שמסר הגה"ק רבי נתן צבי פינקל זיע"א אמר כך:¹⁷

וכיון שכבר אמרו חז"ל (יבמות כה:), 'אדם קרוב אצל עצמו, עד שמחמת קירבה זו הוא פסול לעדות, הרי הוא חשוד על השקר בכל הנוגע אל עצמו, אף האיסורים החמורים נעשים לו להיתר. ללא עבודת המדות, הרי הוא כאותו 'עיר פרא' שרגיל לעשות ככל חפצו ללא רסן. ואנו רואים מעשים שבכל יום, היאך עסוק האדם סביב עצמו וסיפוק צרכיו, נוטל לעצמו חוטף לעצמו, וודאי במדה זו דומה הוא יותר ל'עיר' מאשר לבני אדם...¹⁸

האדם מטבעו הוא 'פרא אדם'. והנה, 'תואר' זה - 'פרא' לא נאמר רק על ישמעאל, אלא על כל אדם ואדם, וכמו שנאמר: 'וְעִיר פְּרָא אָדָם וְיִלָּד' (איוב יא, יב). כל מי שהוא 'אדם' הרי בלידתו הוא 'עיר פרא', כלומר, נמשל לחמור הבר. מהותו ותכונתו של חמור הבר הוא, ריצה ורדיפה במקום פתוח, ללא רסן וללא גבולות.

ואמנם ניתנה לאדם בחירה לרסן את עצמו, אבל מטבעו הוא כאותו

מעין החכמה

והנה בענין זה צריך תיקון גדול, כי ישנם הסוברים שאם יתרשלו בקיום הראוי של המצוות שבין אדם למקום, הרי שבוודאי חסר בפנימיותם ועתידין ליתן על כך את הדין.

17. שיחות רבי נתן צבי (בראשית עמוד עב).

18. וכתב עוד הגה"ק רבי נתן צבי פינקל זיע"א (שם עמוד עא), וז"ל:

אולם על מצוות שבין אדם לחברו, אדם חושב שאין הדבר מחסר במהותו והוא לא יצטרך ליתן את הדין על דברים אלו.

בהקדמה לקבלת התורה נאמר: "ויוחן שם ישראל נגד ההר" (שמות יט, ב), וביאר רש"י, 'יוחן' לשון יחיד, משום שחנן 'כאיש אחד בלב אחד', באחדות מלאה.

אבל האמת היא שכשם שדנים את האדם על מצוות שבין אדם למקום, כך ידונו אותו איך הוא התנהג בין אדם לחברו, והנה

בדברי הכתוב האלו מבואר, שאם לא היתה חנייתם 'בלב אחד', לא היה שייך כלל לזכות לקבלת התורה!

מריבות בשביל כלום?! אלא שרואים
אנו שזה הוא טבעו של האדם, 'עיר פרא
כי יולד', כאשר אדם אינו עובד על
מדותיו, תכונת ה'פרא' שולטת עליו,¹⁹
והתנהגותו בלי רסן ובלי גבולות...
והזיכור לכך הוא רק על ידי חסד...

יש תופעה מאוד מעניינת, הרבה
פעמים כשיש ציבור שרוצים
לראות איזה דבר או אדם כל שהוא,
מתחילים לדחוף כדי שיוכלו לראות.
והדבר תמוה ביותר, מה העניין בדחיפה
זו, וכי ממתינים להם 'מיליונים'? כאלו

מהי ידיעת הבורא

ומצאנו בנביא שאמר: "תתן אמת
ליעקב חסד לאברהם" (מיכה
ז, כ), ומשמע שמדתו של אברהם היא
מדת החסד.
ויש לחקור, מה קדם למה? האמונה או
החסד?

בשיחה שמסר הגה"ק רבי אריה
פינקל זיע"א, אמר כך:²⁰
בגמרא הקדושה (נדרים לב.) אמרו: בן
שלש שנים הכיר אברהם אבינו
את בוראו [בן שלש עמד מדעתו בלא
מלמד ובלא מודיע והכיר את בוראו].

מעין החכמה

רבי אברהם עצר את דבריו ושאל בעדינות:
'האם כבר ברכת ברכות התורה?'
'לא', ענה האברך.

'אם כך', אמר לו רבי אברהם, 'תוכל לעלות
מיד אחרי התפילה לביתי ונשוחח
בדברי תורה כמה שתחפוץ'.

האברך נפרד מהם, ואחד המלוים הגיב
בזיחחות מה: 'אנחנו כבר התפללנו
שחרית ומוסף, שמענו שיעור מפי הרב, אנו
שחים בדברי תורה, ואילו זה - עדיין לא
ברך ברכות התורה...'

רבי אברהם לא שמח למשמע הדברים. הוא נענה
ואמר: 'אבל גם לשון הרע הוא עדיין לא דיבר!...'
20. הר יראה (עמוד לא).

פשוט שאם פגע או הזיק או הלבין פני
חברו ודאי יענש על כך, אלא אפילו
אם נמנע מלעשות מעשה חסד או צדקה
וכדומה מתי שמחוייב בכך, יתבעו אותו
על כך.

19. בספר הגדה של פסח - תספר (עמוד רסח),
לגאון הרב יחזקאל רוזן שליט"א הובא כך:

היה זה בסיומה של תפילת ותיקין בשבת
(ותיקין פירושה שעומדים עמידה בגן החמה).

הגה"ק רבי אברהם גניחובסקי זיע"א צעד
עם חמשה אנשים ממקורביו, ויחד שוחחו
בדברי תורה.

לפתע פנה אל רבי אברהם אברך שקורי
שינה מתוחים על פניו והחל שוטח
שאלה תלמודית.

מאליו, ובוודאי יש מנהיג הדואג ומשתדל שיתנהג העולם בטוב ובחסד, לכן הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם.

ומוכח, כי על ידי שהרגיש את החסד זכה להכיר את הקב"ה.

והאמת שזה פסוק מפורש, שהנהגת החסד היא הכרת הבורא יתברך שמו, כמו שכתוב בנבואת ירמיה אל צדקיה מלך יהודה: "ועשה משפט וצדקה אז טוב לו, דן דין עני ואביון אז טוב, הלא היא הדעת אותי נאם ה'" (ירמיה כב, טו-טז).

שהרי מהי ידיעת ה', הרי זו ידיעת מדותיו יתברך, כמו שכתוב: "ולדבקה בו" (דברים יא, כב) - הדבק במדותיו.

וכן כתוב "כה אמר ה' אל יתהלל חכם בחכמתו... כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי, כי אני עושה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם ה'" (ירמיה ט, כב-כג).
ופירש הרד"ק (שם פסוק כג):

'ידיעת האל היא ללכת בדרכיו לעשות חסד משפט וצדקה, כי כן עושה אותם הוא, בארץ, כלומר עם בני העולם, וההולך בדרכיו הוא יודע אותו'...

וכיון שהכיר אברהם אבינו את בוראו, ראה את הנהגתו שהיא בחסד, הרגיש את חובתו לעבוד את האדון ה'

וביתר פירוט: האם הכרתו בבורא יתברך היא שהולידה בו את מדת החסד, או שמא להפך, מדת החסד שבו, גרמה לו להכיר את הבורא?

והנה אמרו חז"ל (בראשית רבה, פרשה לט - אות א):

'אמר' עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת, אמר, תאמר שהבירה בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו, אני הוא בעל הבירה.

כך לפי שהיה אברהם אבינו אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג? הציץ עליו הקב"ה ואמר לו, אני בעל העולם'.

וביאור 'בירה דולקת', פירש רש"י, ראה חמה ולבנה וכוכבים.

והכוונה היא, שראה עולם מלא אור וחסד, בכל פינה שאתה פונה יש הארת פנים של חסד!

'לעושה' אורים גדולים - כי לעולם חסדו!

'נותן' לחם לכל בשר - כי לעולם חסדו!

ומתוך שהיה אברהם אבינו אבי מדת החסד הרגיש במדה זו שהיא נוהגת בעולם, ולכן שאל 'שמא תאמר שהעולם בלא מנהיג? אם העולם מתנהג במדה כזו של חסד, לא יתכן שמתנהג

בעולם הכיר את בוראו יותר
מכולם.

וכיון שידע את הנהגתו יתברך אין לך
עשיית רצונו יותר מזה, ואכן
חישב היטב את רצונו יתברך שילך
ויכניס האורחין ויניח השכינה, כי ודאי
גדול העובד ה' ומשרתו ועושה רצונו
מן הנהגה מזיו השכינה.

וכאן עלינו לעצור לרגע ולהדגיש...

יתברך במלאכת האדון כביכול, וידע
שצריך לנהוג כל כך במדת החסד. שכיון
שזו היא מלאכתו יתברך להנהיג ולזון
את העולם כולו בחסד, מוטל על העבד
לעשות מלאכה זו, שזהו רצונו יתברך
וזה כל חפצו שינהגו בני אדם בחסד, כמו
שכתוב: "כי חסד חפצתי" (הושע ו, ו).

נמצא כי אברהם אבינו בהיותו
בעל מדת החסד הגדול

אמיתיות מדת החסד

והיינו, שלא תחשוב בנפשך, שבזה
שאתה עושה לפעמים חסד,
אתה יוצא בזה בשלימות, כי אם שהאדם
צריך להיות לו אהבה למדה זו של
החסד.

האדם צריך שיהיה לו אהבה למדה זו,
ומכחה יהיה מחפש בכל כחו
איך לעשות חסד עם חברו, וגם יעשה
הכל בעין יפה!... (עכ"ל).

ואדם הזוכה ומאירה בלבו אהבת
חסד, זוכה וסרים ממנו
כל הטומאות, כל החרפות, וכל
המניעות. ויכול לזכות שיציץ עליו
בעל הבירה ויאמר לו: אני בעל
העולם!

ונעבור לפרשת השבוע...

נאמר בנביא: "הגיד לך אדם מה טוב
ומה ה' דורש ממך, כי אם עשות
משפט ואהבת חסד" (מיכה ו, ח)...

וכתב הגה"ק רבי ישראל מאיר הכהן
זי"ע"א, וז"ל: ²¹

ומה שאמר 'ואהבת חסד', הורה לנו
הנביא בזה ענין גדול ומחודש,
שכמעט אנו, בעוונותינו הרבים, כולן
נכשלין. והוא כי אף שכולנו עושין חסד,
אבל ענין החסד שלנו הוא רק מצד
הכרח, דהיינו, כשהאיש העלוב הצריך
לחסד בא אלינו פעם אחת ושטים, וקשה
להשתמט ממנו, אז אנו עושין עמו חסד,
וגם אין עושין זה ברצון ובלב טוב כלל...

ולזה בא הנביא ואמר: 'ומה ה' דורש
ממך... ואהבת חסד' -

מעין החכמה

21. אהבת חסד (חלק ב - פרק א).

האשם בכל - הכסף!

ונכה את כל ערי סדום ואת יושביה, כי פשעו בי היום שלש עשרה שנה'.

משני קצות עמק השָׁדִים עמדו המחנות - ארבעת המלכים (בראשות כדרלעומר) כנגד חמשת המלכים (מלכי הכנר) - וחיכו למתן האות. וכשהוא ניתן, פרצה המלחמה במלוא עוזה...

המלחמה היתה קשה ואכזרית... ובסופה הביסו ארבעת המלכים את החמשה ולקחו בשביה את כל רכוש סדום ועמורה ובתוכם גם את לוט ואת רכושו...

אברהם שומע כי נשבה לוט בן אחיו, ורגש האחריות מתעורר בלבו, הוא בן אחי (בנו של הרן) ומוטל עליו לדאוג לשלומו (כמו בכל משפחה מתוקנת). ואברהם מגייס את כל תלמידיו ויוצא למלחמה...

ומכיון שאברהם היה מודע לכך שהוא רק ככלי בידו יתברך לגילוי רצונו יתברך בעולם, לכן הוא התבטל אל הבורא במציאות. ולכן גם הקב"ה נהג עמו באותה מדה וביטל את רצונו בפני רצונו של אברהם...

ומכיון שרצונו של אברהם היה להציל את לוט, ביטל

חלק נכבד מפרשתנו עוסק בהתנהגותו של סדום ובמלחמות שהיו סביבה, ואנו נכתוב בקצרה את סיפורה של סדום: ²² אחר שנענשו דור הפלגה והקב"ה הפיץ אותם בכל הארץ, התאספו קבוצה של אנשים בבקעת הירדן והחליטו להקים חמישה ערים והם סדום, עמורה, אדמה, צבויים, צוהר.

ההרים הללו היו הרים בעלי מחצבים נדירים ומזג האויר מופלא ממש "כגן ה' כארץ מצרים" (בראשית יג, י).

אחר הקמתם הגיע כדרלעומר מלך עילם וכבש את הערים הללו, ומאותו זמן הוא הכריח אותם לשלם לו מיסים ולעבוד אותו. שתיים עשרה שנה הם היו משועבדים אליו ובשנה השלש עשרה החלו לעשות אינתיפאדה נגד כדרלעומר שנמשכה שלש עשרה שנה ובשנה הארבע עשרה לאינתיפאדה (שהיא השנה העשרים לשש לסדום) החליט כדרלעומר לנקות את סדום וכל סביבותיה מכל המחבלים.

ובמוחו צץ רעיון:

הוא התיישב ליד שולחנו העגול וכתב אגרות לבני בריתו (שהם: נמרוד מלך שנער, תדעל מלך גויים, אריון מלך אלסר): 'בבקשה מכם עלו אלי ועזרוני

מעין החכמה

פרשת לך לך - ויתן לו מעשר מכל

במלחמה כשהוא משאיר בשטח חללים רבים...

הקב"ה את כל כחם ויכולתם של הצבאות הללו, ואברהם אבינו ניצח

ויתן לו מעשר מכל

אברהם פנה לשם ואמר: ישנה מצוה לתת **מעשר כספים**, ומכיון שלך ישנה ישיבה (ישיבת שם ועבר) לכן אני רוצה לתת לך מעשר מכל הכסף, שנאמר: "ויתן לו מעשר מכל" (שם פסוק כ).

וזה לשון המדרש (פרקי דרבי אליעזר - פרק כז):

רבי יהושע בן קרחה אומר, אברהם התחיל ראשון לעשר בעולם, לקח את כל מעשר סדום ועמורה וכל מעשר לוט בן אחיו ונתן לשם בן נח, שנאמר: ויתן לו מעשר מכל.

ועלינו לדעת שגם כיום ישנם הלכות מעשר כספים וכבר סידרם באורך ובשפה ברורה בספר אהבת חסד למרן החפץ חיים זיע"א וכאן עלינו להדגיש שצריך כל אדם לדאוג שהמעשר כספים שלו יגיע לידיים טובות.²³

אברהם אבינו השיג את מטרתו, הוא הצליח להשיב את לוט עם כל רכשו, ובנוסף עלה בידו להשיב את כל רכושם של יושבי חמשת ערי מישור הירדן ואף את כל אנשי הערים ההם, אנשים ונשים...

לא ידוע לנו כמה זמן ארכה הדרך חזרה ממקום השבי עד "עמק שוה הוא עמק המלך" (בראשית יד, יז), אך כשהוא הגיע לשם כבר חיכו לו שני מלכים. הראשון מלך סדם, והשני מלכי צדק מלך שלם.

וגילו לנו חז"ל (תרגום יונתן - בראשית יד, יח) שהתואר מלכי צדק הוא כינוי לשם בנו של נח. והנה, בעוד שמלך סדום קיבל את פניו של אברהם בידים ריקות (כמיטב המסורת הסדומית), שם בן נח כיבד את אברהם בלחם ויין. ולא הסתפק בזאת אלא גם בירך אותו, "ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קנה שמים וארץ" (שם פסוק יט).

מעין החכמה

בפסוק הזה מצוה אותנו התורה הקדושה לשמח את בני שבט לוי ולתת להם בקביעות את חוק המעשרות הראוי להם, וכן להשפיע להם במועדים השונים מהממון שה' נתן לנו כדי שגם הם יוכלו לשמוח במועד באכילת בשר ודגים וכל מיני מטעמים.

23. ונרחיב יותר בשיחה שמסר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברגיל זיע"א אמר (אמרי נועם, ראה - מאמר א), וז"ל:

בפרשת ראה נאמר: "השמר לך פן תעזב את הלוי בל-ימיד על אדמתך" (דברים יב, יט).

מסילות אל הנפש

פרשת לך לך – ויתן לו מעשר מכל

וללויים. הרי דוד אומר: "ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי" (תהלים טו, ה).

לפיכך כשהתורה מזהירה: 'השֹׁמֵר לָךְ פֶּן תַּעֲזֹב אֶת-הַלְוִי', נכלל באזהרה זו איסור חמור להתעלם ממצוקתם של בני התורה היקרים אשר כל חייהם קודש לה'. ומוטלת חובה קדושה על כל אחד מעם ישראל להתגבר על יצר הקמצנות, לפתוח את לבו ואת ידו ולהעניק לבני תורה חלק מכובד ממה שבירך אותו הקב"ה.

ומוסיף בעל הטורים (דברים יב, ט) שלאחר אזהרת התורה: 'השֹׁמֵר לָךְ פֶּן תַּעֲזֹב אֶת-הַלְוִי', ממשיכה התורה ואומרת: "כִּי יִרְחִיב ה' אֶלְלִיקְךָ אֶת-גְּבֻלְךָ" (שם פסוק כ), וזאת כדי לרמוז לאדם שכאשר יזכה להשפיע מהממון שה' יתברך נתן לו לבני תורה, לא רק שדבר זה לא יגרום לו חוסר, אלא אדרבה, בזכות זה ה' יתברך ירחיב את גבולו ויזכה אותו לעושר גדול, בבחינת מה שנאמר: "מִתֵּן אֶדְם יִרְחִיב לוֹ" (משלי יח, טו).

דבר זה מתאים למה שנאמר בהמשך פרשת ראה: "עֲשֵׂר תַעֲשֶׂר אֵת כָּל-תְּבוּאֹת זֶרְעֶךָ" (דברים יד, כב), ופירשו חז"ל (תענית ט): "עֲשֵׂר בִשְׂבִיל שְׂתַעֲשֶׂר". הוא אומר שנתנית מעשר לצדקה היא סגולה בדוקה ומונסה לזכות לעשירות גדולה...

ובנוסף: עלינו לזכור כי בתוקף גלותנו אין לנו שיעור אלא התורה הקדושה, ורק היא יכולה להגין עלינו מפני המים הזידונים המאיימים לשטוף אותנו. בזכות לימוד התורה הקדושה זוכים עם ישראל לשמירה מעולה מכל הגויים הסובבים אותנו וצמאים לדמנו, ה' יצילנו, כמובא במדרש (ויקרא רבה, פרשה כה - אות א):

ר'ב הונא בשם רבי בנימין בן לוי אמר: משל למלך שאמר לבנו צא לפרקמטיא. אמר לו: אבא, מתיירא אני בדרך מהלסטים, ובים מפני אפורטין (שודדי ים). מה עשה אביו? נטל מקל וחקקו, ונתן בו

וזאת משום שבני שבט לוי נבחרו על ידי הקב"ה לעבוד בבית המקדש ואין להם חלק ונחלה בארץ שיוכלו להתפרנס ממנו ככל האדם, לכן על שאר הציבור מוטלת החובה לתמוך בהם ביד רחבה.

דבר זה היה נכון בעיקר בזמן שבית המקדש היה קיים ובני שבט לוי היו עובדים בו, אך בזמן הזה שבית המקדש אינו קיים ובני שבט לוי מתפרנסים מיגיע כפיהם ככל אדם מישראל, מצוה וחובה זו ממשיכה להתקיים כלפי בני התורה היקרים, המוכנים להקדיש את כל חייהם ללימוד התורה הקדושה, אף שעל ידי כן מתפרנסים הם בדוחק גדול מאוד, וכל כוונתם לגרום נחת רוח לה' יתברך ולהמשיך מלמעלה חן וחסד ורחמים ושמירה מעולה על כלל ישראל בכל מקומות מושבותיהם, והם בחינת 'שבט לוי' של ימינו.

וכן כתב הרמב"ם (הלכות שמיטה ויובל פ"יג ה"יב) בלשון קדשו:

ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביתו? עם אחיו? מפני שהובדל לעבוד את ה', לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים... לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן, אלא הם חיל ה'... והוא ברוך הוא זוכה להם.

וממשיך הרמב"ם ואומר (שם הלכה יג):

ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להִקְדִּיל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם - הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים

העולה מן האמור להלכה ולמעשה

ב. בזמן הזה שבית המקדש אינו קיים ובני שבט לוי מתפרנסים מיגיע כפיהם ככל אדם מישראל, מצוה וחובה זו ממשיכה להתקיים כלפי בני התורה היקרים, המוכנים להקדיש את כל חייהם ללימוד התורה הקדושה, אף שעל ידי כן מתפרנסים הם בדוחק גדול מאוד, וכל כוונתם לגרום נחת רוח לה' יתברך ולהמשיך מלמעלה חן וחסד ורחמים ושמירה מעולה על כלל ישראל בכל מקומות מושבותיהם, והם בחינת 'שבט לוי' של ימינו.

א. התורה הקדושה מצוה אותנו לשמח את בני שבט לוי ולתת להם בקביעות את חוק המעשרות הראוי להם, ולהשפיע להם במועדים השונים מהמזמן שה' נתן לנו כדי שגם הם יוכלו לשמוח במועד.

משום שבני שבט לוי נבחרו על ידי הקב"ה לעבוד בבית המקדש ואין להם חלק ונחלה בארץ שיוכלו להתפרנס ממנו ככל האדם, לכן על שאר הציבור מוטלת החובה לתמוך בהם ביד רחבה.

מעין החכמה

התורה שהוא מחזיק בכספו עוסקים בה, ואותו לימוד של בני התורה שהוא מחזיק יגן עליו ועל בני ביתו הגנה נפלאה מפני כל פגע, בבחינת: "עַץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכֶנָּה מֵאֲשֶׁר" (משלי ג, יח), 'לַמַּחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכֶנָּה' דייקא (ויקרא רבה, פרשה כה - אות א).

וכבר הזכרנו כמה פעמים את דברי המדרש (שם אות ב): 'עתיד הקב"ה לעשות צל וחופות לבעלי המצוות (נותני צדקה) אצל בני תורה בגן עדן'.

כלומר: בסמוך לחופות שיעשה הקב"ה לבני התורה בגן עדן כשכר על עסקם בתורה, הוא יעשה חופות גם לכל אותם יהודים יקרים שהחזיקו בכספם את אותם בני תורה, ובזכותם הם יכלו לשבת ולעסוק בתורה בלב שמוח ופנוי מדאגה. ולאותו מקום עצום בגן עדן שיזכו לו כל אלו שעמלו בתורה, יזכו גם כן אלו שהחזיקו את ידיהם.

קמיע ונתנה לבנו, ואמר לו: יהי המקל הזה בידך ואי אתה מתיירא משום בריה. אף כך אמר הקב"ה למשה, אמור לישראל: בני, עסקו בתורה ואין אתם מתייראים משום אומה'.

ומי שמכל סיבה שהיא אינו זוכה ללמוד תורה במשך כל היום, ובכל זאת רוצה להיות מחובר לתורה הקדושה תמיד ללא הפסקה, ושהתורה הקדושה תגן עליו ועל בני ביתו היקרים הגנה נפלאה מכל פגע - עצתו היא, כפי שנפסק בשולחן ערוך (יו"ד, סימן רמו - סעיף א ובהגה שם) להלכה ולמעשה: 'ומי שאי אפשר לו ללמוד מפני שאינו יודע כלל ללמוד או מפני הטרדות שיש לו, יספיק לאחרים הלומדים ותחשב לו כאילו לומד בעצמו'.

כלומר: על ידי שיחזיק בממונו בני תורה אמיתיים שעוסקים בתורה ביום ובלילה, יחשב לו בשמים כאילו הוא בעצמו עוסק בתורה במשך כל אותו הזמן שבני

בשמים כאילו הוא בעצמו עוסק בתורה במשך כל אותו הזמן שבני התורה שהוא מחזיק בכספו עוסקים בה, ואותו לימוד של בני התורה שהוא מחזיק יגן עליו ועל בני ביתו הגנה נפלאה מפני כל פגע.

ו. עלינו לדעת שכאשר הבורא יתברך משפיע לאדם ממון יותר מכדי הצורך למחיתו, בכך הוא מתבשר משמים שהוא נבחר להיות כצינור להעברת השפע לעניים ולנזקקים, וכן להיות צינור לגלות את מלכותו יתברך בעולם הזה על ידי סיוע ללומדי תורה שבכך מתרבה התורה בעולם ומתגלה מלכותו תתברך.

וזו ההנהגה שנוהגים בצינור: אם נקי הוא ומקלח הלאה ממשיכים לערות לתוכו ובנדיבות וממלאים אותו, אבל אם נוצרת בו סתימה ואינו מקלח - מפסיקים למלאותו והוא מתרוקן ומתייבש.

ז. יש ענין גדול להפריש מעשר כספים. ואם ברצונו להפריש יותר מן מעשר (ופחות חומש) יפריש עשירית ויאמר זה למעשר, ואת שאר הכסף יתן בתור צדקה. וכן אם ברצונו להפריש מנכסיו חומש לצדקה, יפריש את החומש שבני חלקים. בפעם הראשונה יפריש מעשר ויאמר זה 'מעשר', ואחר כך יפריש שוב מעשר ויאמר זה מעשר. וכל זה כדי שלא להפסיד את המעלה הגדולה של המעשר.

ג. לפיכך התורה מזהירה אותנו באיסור חמור להתעלם ממצוקתם של בני התורה היקרים אשר כל חייהם קודש לה'. ומוטלת חובה קדושה על כל אחד מעם ישראל להתגבר על יצר הקמצנות, לפתוח את לבו ואת ידו ולהעניק לבני תורה חלק מכובד ממה שבירך אותו הקב"ה.

ד. התורה מבטיחה לאדם, שכאשר הוא זוכה להשפיע מהממון שה' יתברך נתן לו לבני תורה, לא רק שדבר זה לא יגרום לו חוסר, אלא אדרבה, בזכות זה ה' יתברך ירחיב את גבולו ויזכה אותו לעושר גדול. ונתינת מעשר לצדקה היא סגולה בדוקה ומנוסה לזכות לעשירות גדולה.

ה. עלינו לזכור כי בתוקף גלותנו אין לנו שיור אלא התורה הקדושה, ורק היא יכולה להגין עלינו מפני המים הזידונים המאיימים לשטוף אותנו. בזכות לימוד התורה הקדושה זוכים עם ישראל לשמירה מעולה מכל הגויים הסובבים אותנו וצמאים לדמנו, ה' יצילנו, כמובא במדרש.

ומי שמכל סיבה שהיא אינו זוכה ללמוד תורה במשך כל היום, ובכל זאת רוצה להיות מחובר לתורה הקדושה תמיד ללא הפסקה, ושהתורה הקדושה תגן עליו ועל בני ביתו היקרים הגנה נפלאה מכל פגע - עצתו היא, שעל ידי שיחזיק בממונו בני תורה אמיתיים שעוסקים בתורה ביום ובלילה, יחשב לו

מאמצים את נשמות הקדושים שנפלו בפרעות ה'תשפ"ד

קריאת קודש!

מאת מו"ר הרב ישראל אברג'ל שליט"א
בנו וממשיך דרכו של הרב יורם מיכאל אברג'ל זיע"א

חסד של אמת! שכל אחד יקח חסות על נשמה אחת לפחות
מנשמות הקדושים שנרצחו בפרעות ה'תשפ"ד על ידי השתתפות עם
אברך תלמיד חכם, שלמד תורה ויקרא קדיש לעילוי נשמה במשך
כל השנה.

ניתן להרשם בקישור:
www.hameir-laarets.org.il/hakdoshim
או בטלפון: 08-37-40-200

שעורי השבוע

מפי הרה"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

ראשון - כל שבוע בשעה: 17:00
שיעור 'זום' לדוברי השפה האנגלית עם תרגום

LIVE

שני - כל שבוע בשעה: 20:00
בבית הכנסת 'היכל נפתלי' רחוב ברוריה 6

אשדוד

LIVE

חמישי - כל שבוע בשעה: 20:00
בבית המדרש 'המאיר לארץ' רחוב הקציר 666

נתיבות

לאור המצב הבטחוני השיעורים יועברו
בערוצי המדיה בלבד
ניתן להתעדכן באתר המאיר לארץ
www.hameir-laarets.org.il

ערוצי מחלקת המדיה
של בית המדרש המאיר לארץ

hameir-Laarets.org.il

המאיר לארץ

054-26-380-26

08-64-99-859
קו שמע - המאיר לארץ

פרשת לך לך

י"ג מרחשון התשפ"ד

זמני שבת קודש

רבינו תם	יציאת שבת	הדלקת נרות	עיר
19:02	18:26	17:37	באר שבע
19:01	18:25	17:36	תל אביב
18:59	18:23	17:34	חיפה
19:09	18:35	17:30	אילת
19:05	18:28	17:39	ירושלים
		17:19	ירושלים 40 דק'

מסילות אל הרב

מפי קדשו של אטורד זיע"א

בזמן הפנוי לקרוא אותיות של תורה, תהלים וכו', ובזה הנשמה מקבלת הארה גדולה, והארה זו הופכת את הגוף לקדוש, וכשהגוף קדוש אף אחד לא יכול להתעסק איתו.

הפצת תורה חובקת עולם
היה שותף 08-37-40-200

לתרומות:

- בנק מרכזית דיסקונט, סניף 721 נתיבות, חשבון 23357
- בנק הדואר, סניף 1, חשבון 27016519
- בכל עמדות נדרים פלוס